

Минское

режиссерам все еще не кажут.

рождения?

нышний
из ком-

км рас-
зма по
всемым

в бли-
ширнов
для ин-
и вы-

юсией в
а, Голь-
вления
тевного
ед вы-
дательн

СНИ

сборов
оходо-
в в сбо-

СТВ.

ПО МИНСКУ

Медикаменты для Белоруссии.

В течение последнего месяца количество продуктов и медикаментов, получаемых АРА, значительно увеличилось. На прошлой неделе АРА получило 60 вагонов продовольствия и медикаментов.

Помощь беженцам.

НКВД достигнуто соглашение с Белорусским Красным Крестом по вопросу о снабжении продовольственным беженцев, подлежащих отправке в Польшу. Продукты будут отпускатся с питательного пункта по Добромысленскому переулку. Приняты меры к открытию общежития для 500 особо нуждающихся беженцев.

Вещные посылки АРА.

Минской конторой АРА получена из Америки 1-ая партия пробных вещных посылок. В ближайшие дни ожидается получение 2-й партии в 350 посылок. В связи с этим у склада АРА по Захарьевскому

улице дано распоряжение сигналами, путем короткого света, за 15 минут до выезда вагонов. Улучшение материального положения беженцев просвещения

Всем Учено Белоруссии циркуляр, разъясняющий, выреченные от обязательных родителей учащихся, чтение книг в библиотеках, отказ от продажи изделий народных школ идут на улучшение материального положения беженцев просвещения.

Доклад в гражданском Наблюдательном Управлении.

В воскресенье, 28 января вечера, в зале заседания Суда Республики (Подгорная) состоялось открытое заседание по гражданскому делу. Кладчиками выступают т. Шаповалов. После доклада Явко сотрудников НКЮ, результатов государственных органов и правозащитников об

о взыскании
держали гр.
взяты мн
посредни
ду по 114

ов. Голубов
анки ГПУ с
провоскали
уцкую там
дников, гр
уликов т. У
за время ив
более чем на
ару.

детские мас
нит органи
нральную с
ские и при 4
и переплат

проиеш

доме рабобников просвещения цикл лекций по новейшей русской литературе конца 19 и 20-го века. Цикл лекций начнется с Чехова, затем будет дана характеристика отечественным писателям

Вещи помещика Граб Сотрудниками Угровиско жено на хуторе „Весниинского у. у гр Набрэдох вещей бежавшего в По

16

ПЕРШАЯ ГАДАВІНА АРА: ВІНШУЮЦЬ САМІ СЯБЕ

Вечарына без гасьцей. — Зноў мала грошай. — Рэкордныя даставы. — Чайная дыпляматыя. — Шчыраваныі Стакоўскага. — Экспарт падчас голаду. — Бессардэчнасьць як неабходнасьць. — Пахвалы без пратаколу

Тэлеграфіст набіраў адрас: АРА, 42 Бродзэй, Нью-Ёрк, Гербэрту Гувэру, зь Менску:

Шлём сардэчныя вітаньні старшыню Гербэрту Гувэру ў першую гадавіну апэрацыі АРА ў Менску. Няхай нашая супольная праца працягваецца на карысьць гуманізму.

Тэлеграма была падпісаная не кіраўніцтвам Беларусі, не галоўнымі лекарамі шпіталёў, якія атрымлівалі амэрыканскія мэдыкамэнты й абсталюваньне, не дырэктарамі сіроцкіх дамоў, якія кармілі дзяцей араўскімі рацыёнамі. Гувэра віталі самі мясцовыя супрацоўнікі менскай канторы АРА.

Сьвяткаваньне гадавіны было прызначанае не на 8 студзеня — дзень, калі ў 1922 годзе першы цягнік з амэрыканскімі грузамі прыбыў у Менск, а тыднем пазьней, калі была выдадзёная першая харчовая пасылка. Гасьцей чакалі 15 студзеня ў доме амэрыканскага пэрсаналу на Захар’еўскім завулку.

Спачатку ўпаўнаважаны ўраду Мар’ян Стакоўскі паабяцаў арганізаваць сьвяткаваньне ад імя ўладаў. Плянаваліся выступы наркамаў, меркавалі запрасіць старшыню ўраду Аляксандра Чарвякова, іншых высокапастаўленых асобаў.

Аднак у апошні момант упаўнаважаны паведаміў, што ў дзяржавы скончыліся грошы (на вечарыну патрабавалася 25 мільярдаў рублёў) і ніхто з наркамаў ня прыйдзе.

Тады мясцовыя супрацоўнікі АРА самі сабралі грошы й паслалі віншавальную тэлеграму Гербэргу Гувэру.

Аркестар суседняга 8-га пяхотнага палку быў запрошаны раней, запросінаў адмяняць ня сталі. Усе сабраліся ў доме амэрыканскага пэрсаналу, былі агучаныя віншавальныя тэлеграмы, а затым прачыталі ліст падзякі амэрыкан-

цам, пад якім паставіў подпіс кожны мясцовы супрацоўнік.

Пад духавую музыку, з гарэлкай і прынесенаю з дому закускаю адсьвяткавалі гадавіну ў сваім коле. З гасьцей быў адзін Стакоўскі.

Падчас вечарыны гаварылі й пра справы. Напачатку студзеня амэрыканцы не маглі забраць свае грузы з чыгункі: іх не падпускалі да вагонаў з прадуктамі без папярэдняй аплаты фрахту. Чыгунка не падпарадкоўвалася мясцовым уладам. Ўілабі бамбаваў Маскву тэлеграмамі, прасіў умяшаньня Ландэра. Тэлеграмы Стакоўскага на імя Ландэра таксама заставаліся без адказу. Амаль тыдзень 16 вагонаў стаялі нераздаваныя.

Грошы сталі галоўным клопатам менскай канторы напачатку году. У Беларусі не выконвалі новай дамовы, паводле якой мясцовыя ўлады меліся цалкам фінансаваць выдаткі АРА, улучна з заробкам неамэрыканскага пэрсаналу, і пакрываць вытворчыя выдаткі.

Сума, якую акруга атрымлівала раз на месяц з Маскоўскай штаб-кватэры на пабежныя выдаткі, скончылася ў першыя дзесяць дзён. Ўілабі тлумачыў у справаздачы:

Ужо два месяцы з Масквы не было ніякіх даставаў бэнзіну. У выніку ўсе ўрадавыя грузавікі й аўтамабілі застаюцца ў гарахох. Ва ўраду няма грошай на бэнзін для нас. Мы мусілі купляць паліва на рынку за грошы, што атрымалі з Масквы. Цэны надзвычай высокія, бэнзін у асноўным перапрадаюць шафёры, мэханікі, рабочыя зь

дзяржаўных гаражоў. З 36 тысяч рублёў нашага бюджэту мы ўжо аддалі на бэнзін 5 тысяч⁶⁷.

Запчасткі, якія дастаўляліся кантрабандай з Польшчы, можна было набыць толькі на рынку й па надзвычайных коштах. Ўілабі пісаў:

Адзіны вульканізатар у горадзе цяпер у турме, і хаця нас не цікавяць прычыны ягонага арышту, мы паспрабавалі схіліць ГПУ выпускаць яго няхай бы раз на тыдзень, каб ён мог даглядаць нашыя шыны. Аднак наш уплыў пакуль не сягае гэтак высока.

Яшчэ 12 тысяч рублёў пайшлі на аплату рахункаў мінулага месяца, 4 тысячы — на выраб кантэйнераў для выдачы топленнага сала. Грошы ішлі на рамонт складоў, аплату працы падрадчыкаў і перавозчыкаў. Хаця кошт рубля вагаўся нязначна, цэны надалей расьлі. Ўілабі прыводзіў афіцыйную статыстыку за сьнежань:

Цана на чорны хлеб узрасла з 280 тысяч рублёў за фунт да 320 тысяч; на белы хлеб з 500 тысяч да 600 тысяч, бульба не падаражэла, капуста падскочыла ад 60 мільёнаў за пуд да 75 мільёнаў, а цана на яйкі вырасла з 483 тысяч да 650 тысяч за тузін.

⁶⁷ У Менскай акрузе было чатыры машыны: «Кадылактурынг» магутнасьцю 45 конскіх сілаў, «Додж-сэдан» — 24 конскія сілы, і два трохтонныя грузавікі — «Ўайт» і «Паккард». Тэхніка зьядала за месяц 130 пудоў бэнзіну, 5 пудоў машыннага алею, 4 пуды тавоту й 4 пуды газы.

Пасьля першай шасьцідзённай затрымкі грузаў чыгункай у Менску з трывогай чакалі, што адбудзецца з новымі даставамі — пасьля Новага году на адрас АРА былі адпраўленыя 35 вагонаў. Але новую партыю ўдалося атрымаць безь цяганіны: савецкія ведамствы часова паразумеліся.

У студзені АРА атрымала 59 вагонаў прадуктаў і два вагоны мэдычных матэрыялаў — найбольшы аб'ём даставаў за ўвесь час працы. У справаздачы Ўілабі адзначыў яшчэ адну прыемную рэч:

Газеты ў гэты пэрыяд былі выключна шчодрыя зь месцам на паласе. Мы атрымалі 14 згадак у дзвюх вялікіх менскіх штодзённых газэтах на працягу 15 дзён (без уліку дзвюх аплачаных намі абвестак).

Ўілабі прыклаў да справаздачы газэтныя нататкі, прысьвечаныя АРА, а таксама рэцэнзію на кнігу амэрыканскага сэнатара Пэтыгру «Плютакратыя» й памфлет «адзелу прапаганды Беларусі» як узор агітацыі супраць елак і Дзеда Мароза, што лічылася буржуазным перажыткам.

Кіраўніцтва АРА цаніла й заахвочвала такія рэчы, якія давалі магчымасьць адчуць мясцовае жыцьцё за калёнкамі лічбаў. Тымчасам Маскоўская штаб-кватэра пачала ўдакладняць пляны на 1923 год. У студзені Ўілабі атрымаў просьбу ад свайго начальства: запрасіць савецкага ўпаўнаважанага на шклянку гарбаты, каб

у нефармальнай атмасфэры высветліць настрой і ацэнкі.

Самавара ў менскай канторы АРА не было. Амэрыканцы пілі каву, якую замаўлялі праз Маскоўскую штаб-кватэру і прывозілі з Польшчы, а таксама распушчальную гарбату. Наўрад ці буры парашок, які Ёілабі паставіў на стол, быў найлепшым пачастункам для абмеркаваньня вострай тэмы — ці варта надалей даваць хлеб тым, хто сам яго прадае.

Нягледзячы на голад, зь Беларусі вывозілі збожжа ў Расею: у Саратаўскую губэрню і Чувашыю было адгружана 230 тысяч пудоў насеннага жыта. Але гэта лічылася ўнутранай справай. Міжнародны скандал выбухнуў пазьней.

У лістападзе 1922-га, калі галадалі 36 мільёнаў чалавек і штодня ад недаяданьня заўчасна паміралі тысячы людзей, у Маскве Палітбюро пад старшынёўствам Леніна прыняло сакрэтную пастанову:

Прызнаць дзяржаўна неабходным вываз збожжа ў памеры да 50 мільёнаў пудоў⁶⁸.

Гэты дакумэнт будзе схаваны ў архівах наступных сем дзесяцігодзьдзяў. Але маштаб апэрацыі быў такі, што не дапамаглі ніякія грыфы сакрэтнасьці. Амэрыканскі друк імгненна абляцела паведамленьне пра бізнэс па-баль-

⁶⁸ Гісторык Д.Валкагонаў, які прыводзіць гэтую цытату з архіваў Палітбюро ў кнізе «Ленін. Политический портрет», называе прынятую 7 лістапада 1922 пастанову «па-сапраўдному злачынай».

В настоящее время магазин Белшвей отпущивает одежду всем рабочим и служащим с 10 проц скидкой.

Перерегистрация медперсонала.
Перерегистрация медперсонала на право получения профессиональной практики продолжена до 15 янв. До настоящего времени в Наркомздрава зарегистрировано 430 медработников, большей частью врачей.

Работа Ара.
За все время деятельности Минской канторы Ара в Белоруссии выдано около 50 000 продовольственных посылок.

К выдаче паспортов.
В виду большого скопления заявлений и необходимости снабдить паспортами членов профсоюзов прием начался на выдачу паспортов прекращен до 23 января. Заявления, которые будут поступать в этот период по почте, будут направляться обратно.

Акушерская помощь.
Наркомздравом принято постановление о расширении и улучшении акушерской помощи в городах и сельских местностях Белоруссии. Для этой цели Горздрав совместно с Минздравом открывает родильный прием, который будет обслуживать Минск и его уезд. Намечена переброска квалифицированного акушерского медперсонала в уезды.

Поправка.
В помещении у нас в прошлом номере восстановлены коммунальней секции Горсовета по тарифу на жилища вкратце опечатка: было написано «повысить на 100 проц тариф для рабочих и служащих учреждений, не находящихся на хозяйственном расчете»; должно быть: «находящихся на хозяйственном».

Г. Валкагонаў, № 306—0500 Белгостпечатль.

5) на к соли.
Предложенная представителем в комнате № 8 4 ч дня Завед
Примечание
количество предоставленных стовности
Зав. По
Ко

В среду, 17 янв
Ка
состоится общее
„ОБЪЕДИН
По
1) Отчет временного оператива.
2) Выборы правления
3) Текущие дела.
Если к 6 час. вторым для собрание состоится пр
Вход по членским к
После собрания сост
Пр
142—3—2.

шавіцку. У Наварасійскім порце грузілі збожжа й муку. З трумаў аднаго карабля грузчыкі выносілі мяхі з адзнакай «АРА» й перакідвалі іх у вагоны, якія чакалі адпраўкі ў раёны голаду. Побач мяхі з мукой і збожжам рухаліся ў адваротным кірунку: загружаўся параход, які меў везці расейскія тавары на экспарт.

Расея вывозіла хлеб, адначасова атрымліваючы дапамогу ЗША. Амэрыканская прэса, палітыкі й публіка задавалі пытаньне: ці не прыйшоў час спыніць апэрацыі АРА.

Гэтае пытаньне першым і закрануў Мар'ян Стакоўскі, калі пакаштаваў амэрыканскага распушчальнага напою. Пазыцыя ўпаўнаважанага ў пераказе Ёілабі выглядала наступным чынам:

АРА не павінна цяпер пакідаць Беларусь. Дзьве траціны дзіцячых дамоў у Беларусі зачыняцца празь месяц пасля вашага ад'езду. Сёлетні ўраджай не дазволіць Беларусі самастойна стаць на ногі. Колькасьць тых, каму трэба дапамога, занадта вялікая. Праз 15 месяцаў будзе іначай. Пасьля лета 1924 году я асабіста ня бачу, як Расея можа дазволіць любой замежнай арганізацыі дапамогі разьмяркоўваць харчаваньне на сваёй тэрыторыі. Расея павінна ператварыцца з атрымальніка ў пастаўшчыка сваіх уласных прамысловых тавараў і сыравіны.

Стакоўскі тлумачыў, што, пакуль краіна будзе атрымліваць харч з Амэрыкі ці іншых месцаў, ейных фінансавых і гандлёвых прад-

стаўнікоў ня будуць паважна прымаць за мяжой. Упаўнаважаны, аднак, прызнаваў, што пакуль колькасьць тых, каму патрэбная дапамога, занадта вялікая і ўрад яшчэ ня можа ахвяраваць іхнымі інтарэсамі дзеля вонкавага палітычнага й камэрцыйнага прызнаньня.

Аднак на практыцы савецкі ўрад паступаў менавіта такім чынам. Чарлз Ёілабі спытаўся пра гандаль хлебам, які Масква пачала, не зважаючы на голад у краіне. Як растлумачыць амэрыканскай публіцы, чаму трэба пасылаць бясплатны харч у Расею, калі яна экспартуе хлеб?

Стакоўскі тлумачыў:

Палітыка ёсьць гульнёй у шахматы. Расея хоча павялічыць свой крэдыт. Дзеля гэтага яна павінна паказаць, што стала на шлях эканамічнага адраджэньня. Ніхто лепш за амэрыканцаў ня ведае, што ў Расеі няма лішкаў харчаваньня. Аднак каб атрымаць прызнаньне, атрымаць крэдыты, нават малыя, урад мусіць рабіць крокі, якіх асобныя людзі ня могуць зрабіць.

Гаспадары налілі яшчэ гарбаты й задалі наступнае пытаньне — пра інцыдэнт у Наварасійску. Стакоўскі даводзіў:

Памылка, зробленая там, палягала ў тым, што начальнік порту ні ў якім разе не павінен быў даваць дазвол двум караблям адначасова швартавацца ў адным порце. Ён мусіў затрымаць

адгрузку расейскага харчу, пакуль не разгрузіўся амэрыканскі карабель.

Даставы харчу, на думку Стакоўскага, умацавалі давер да Расеі ў сьвеце. На трывожны запыт амэрыканцаў Масква заявіла, што спыніць экспарт, калі ЗША пазычаць грошы. Гувэр катэгарычна адмовіўся дапамагаць бальшавіцкаму ўраду крэдытамі й выступіў з абвінавачаньнем:

АРА пратэстуе супраць антыгуманнай палітыкі ўраду забіраць хлеб на экспарт ад людзей, якія галадаюць, каб набыць тэхніку для паляпшэньня эканамічных умоваў тых, хто выжыве. Любое падобнае дзеянне ўскладае беспасярэднюю адказнасць за сьмерць дзясяткаў мільёнаў людзей на ўладу і ўрад.

Глынуўшы гарбаты, Мар'ян Стакоўскі даверліва прапанаваў Чарлзу Ўілабі сакрэтнае тлумачэньне, якое Масква даводзіла да партактыву:

Мне паведамлілі, што Расея купляе хлеб для ўнутранага спажываньня ў Эўропе. Тады, калі гэтыя пастаўкі перасякаюць савецкую мяжу, іншае расейскае збожжа вывозіцца за мяжу. Расея, верагодна, плаціць за імпорт больш, чым вырачае ад экспарту. Але замежныя краіны гэтага ня ведаюць. Расея зрабіла рэкламу свайму экспарту, а імпорт паступаў у краіну глыбокай ноччу, сакрэтна.

знавамі 22 года. При вточ от потерен было истрежено 1.283.474 р., от коммерческих операций 768.930 р. Число Наркомздрав поступило 486 052 р. и от разных лиц и учреждений 184.434 р.

Восстановление губернской советской больницы.

Наркомздравом проведена большая работа по восстановлению губернской больницы, 9-го января закончен капитальный ремонт и открыт главный корпус больницы на 75 коек. Ремонт обошелся в 35 мил. лавров рублей. Открыта также амбулатория. С открытием главного корпуса больницы значительно расширяет пропускную способность и сумеет удовлетворять потребности населения в хирургической, гинекологической, терапевтической и др. медицинской помощи.

Главным врачом больницы сейчас назначен доктор М. Шацко.

Продукты от Ара.

Все учреждения, как городские, так и уездные, заинтересованные в получении продуктов от Ара, обязавшись представить требования на февраль месяц, т. е. свои главные последние заявки, представили в Управление Импорта СССР при всех Заграничных Организациях помощи России полные февральские заявки к 15-му января.

Не представившие требования своевременно не будут включены в общую заявку.

Дефицитные медицинские аппараты. Наркомздравом получены из американской конторы Лига Наций 6 больших дезинфекционных аппаратов, которые будут распределены по уездам. **Химико-фармацевтическая лаборатория.**

На централизованном складе медицинских НКЗ ведутся работы по организации химико-фармацевтической лаборатории для изготовления сложных фармацевтических препаратов.

В пользу детей.

Бал-маскарад, устроенный на прошлой неделе комиссией помощи детям, дал чистого дохода до 4 мил. лавров руб.

Житалино Петра 40 р. Геймана Капитан 30 р. Мавзельса М. 30 р. Губинского Юзефа 30 р. Златина Зисели 30 р.

За нарушение противопожарных мероприятий.

Бажкова 50 р. Крейдла 25 р. Завлоня 26 7 и 9 по Нов. Романовской 50 руб. Левина 50 р. Гезевекла 18 р. Гриневича 50 р. Либва 25 р. Поладного 25 руб. Страндзкийского 25 р. Карпиловича 25 р. Шантмана 25 р. Каплана 25 руб. Грингауза 25 р. Зальбергата 25 р. Афонштата 25 р. Павловича 30 р. Потапильна 2 № 22-50 р. Пред. домкома № 40 по Номинской ул. 100 р. Фукса 50 руб.

КНИЖКИ
Б Е Л Т
Поступила

Все для учреждений.

Книг конторских разных
Книг входящ и исходящ
Книг разносных.
Книг алфавитных.
Обложки для дел.
Общих тетрадей.

ИМЕЮТ
Государственный
Цены ниже рыночных.

На ў стане ўмяшцаць ў выдачу дапамогі, Стакоўскі бярэ пад контроль паступленьне заявак

Ўілабі запісаў наступнае шчыраваньне Стакоўскага:

Такія рэчы здаюцца жорсткімі й бессардэчнымі, але часта яны неабходныя. Краіна перажывае крытычны пэрыяд, але я не лічу, што мы робім нешта горшае за тое, што мусілі рабіць іншыя першаклясныя дзяржавы, каб выжыць напачатку свайго існаваньня.

Гутарка працягвалася ва ўсё цяплейшай атмасфэры. Не зусім пасьядоўна Стакоўскі заявіў, што АРА павінна пакінуць пасья сябе арганізацыю-пераемніцу, якая б захавала структуру й пэрсанал АРА. Вызначыць характар будучай арганізацыі, на думку Стакоўскага, таксама мог бы Гербэрт Гувэр:

Ленін цяпер хварэе. Можа прайсьці ня менш за шэсьць месяцаў, пакуль ён зноў вернецца да працы. Троцкі, верагодна, ня зойме ягонага месца на гэты час. Хутчэй Каменеў стане наступнікам. Каменеў як ніхто іншы з савецкіх афіцыйных асобаў блізкі да АРА, ведае пра яе дасягненьні, разумее праблемы й цэніць вынікі. Калі Каменеў стане на месца Леніна, у АРА будзе сябар, саюзьнік і абаронца, найуплывовейшы ў Расеі. Каменеў, на маю думку, хоча, каб АРА заставалася ў Расеі яшчэ год. У такім разе АРА атрымае дапамогу й судзеяньне ў любой частцы краіны, і ейнай працы ня толькі нічога ня будзе замінаць, але ёй будзе дапамагаць кожны савецкі службовец.

Ўілабі зноў напаўняў шклянкі, а Стакоўскі працягваў хваліць працу па-амэрыканску. Кіраўнік акругі не пасьпяваў запамінаць кампліменты, каб пазьней уключыць іх у справаздачу:

Стакоўскі настойліва выказваўся за працяг амэрыканскай дапамогі. Вось дакладны запіс ягоных словаў: АРА добра вядомая й не выклікае недаверу. АРА, на думку ўладаў і людзей, дэманструе тыпова амэрыканскую дзелавітасьць і карпатлівасьць. У Беларусі працуюць розныя амэрыканскія й іншыя замежныя арганізацыі. Некаторыя больш лібэральныя, чым АРА, і не патрабуюць справаздачнасьці за маёмасьць і харчаваньне. Іншыя больш спадзяюцца на дзяржаўныя ўстановы ў справе разьмеркаваньня.

Далей Ўілабі прывёў агульную ацэнку Стакоўскага:

Аднак, на маю думку, АРА прадэманстравала, што сапраўды спраўны спосаб кіраваньня дапамогай такога маштабу – гэта спосаб АРА.

Калі ў Маскоўскай штаб-кватэры атрымалі ліст, дык мелі падставы засумнявацца, ці суразмоўцы абмежаваліся адно гарбатай.